

הגדה של פסח

עם פירושים וביאורים

מלוקטים מכתביהם וספריהם של הגאונים רבני מטערסדארף
מרן הגה"צ רבי שמואל עהרנפעלד זצוק"ל בעל "חתן סופר"
מרן הגה"צ רבי שמחה בונם עהרנפעלד זצוק"ל בעל "מענה שמחה"
ומרן הגה"צ רבי שמואל עהרנפעלד זצוק"ל בעל "שם משמואל"

יר"ל ע"י ביהמ"ד לברורי הלכות מעשיות
שע"י מוסדות "מענה שמחה" ירושלים ת"ו
לרגל שמחת הבר-מצוה של
יעקב משה נ"י שמחה בונם נ"י יהודה אריה נ"י
עהרנפעלד

שנכנסו בעול התורה והמצוות
ביום שלישי שנכפל בו כי טוב י"א לחודש ניסן ה' תשנ"ב

פתח דבר

לרגל השמחה השרויה במעונם של נשיאי בית מדרשנו, הגאון רבי **יצחק יחיאל עהרנפעלד שליט"א**, ראש ישיבת "תפארת שמואל", ואביו הרב הגאון הנעלה רבי **עקיבא עהרנפעלד שליט"א**, נשיא מוסדות "חתן סופר" בארה"ב ונשיא קרית מטרסדורף ומוסדותיה באה"ק, בהכנס בניו – נכדיו שיחיו לאיוש"ט בעול התורה והמצוה, רחש לבנו דבר טוב, להוציא לאור הגדה של פסח עם פירושים וביאורים מאת זקניהם הגאונים הצדיקים רבני ק"ק מטערסדארף המעטירה.

את הפירושים והביאורים לקטנו ליקוטי בתר ליקוטי מכל ספריהם, כתביהם, הקדמותיהם ופתיחותיהם של מרנן ורבנן בעל ה"חתן סופר", בעל ה"מענה שמחה" ובעל ה"שם משמואל", זכותם תגן עלינו. והשתדלנו עד כמה שידינו מגעת שלא לפסוח על שום פירוש או אמרה שיש להם קשר להגש"פ, להוציא את פירושו המיוחד של בעל ה"חתן סופר" להגדה של פסח (שנדפס בראשונה בשוראן בשנת תרמ"ד, ושוב יצא לאור בשנת תשי"ג בארה"ב), שלא כללנו אותו במהדורה זו.

מחובתנו להדגיש, כי השתדלנו ככל האפשר שלא לשנות מלשון קדשם של הגאונים הנזכרים במקור הדברים, ורק במקומות ספורים בלבד הוספנו או שינינו כמה תיבות בתחילת הביאור, בכדי להתאים זאת יותר לסדר ההגדה.

בשלהי ההגדה הדפסנו דרוש לשבת הגדול, מאת הגאון הצדיק רבי חיים צבי קריגר זצ"ל, גאב"ד בריסל, זקנם של הנערים חתני הבר-מצוה שיחיו.

ובהזדמנות זו נשגר את ברכותינו ואיחולינו הלבביים לכל המשפחה הדגולה והנכבדה, שיזכו לרוות רוב נחת דקדושה מחתני המצוות, ולראותם עולים במעלות התורה והיראה לתפארת בית אבות.

ויה"ר שיקויים בנו מקרא שכתוב: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ונזכה בקרוב לאכול מן הזבחים ומן הפסחים, בביאת גואל צדק ובנין בית הבחירה בב"א.

בית המדרש לבירורי הלכות מעשיות

שעי"י מוסדות "מענה שמחה" ירושת"ו

בְּרוּךְ הַמְּקוֹם, בְּרוּךְ הוּא. בְּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא. כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה בָּנִים דְּבָרָה תּוֹרָה. אֶחָד חֲכָם. וְאֶחָד רָשָׁע. וְאֶחָד תָּם. וְאֶחָד שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ לְשִׁאוֹל:

חֲכָם מָה הוּא אוֹמֵר מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמְּשַׁפְּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יי אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם וְאֵף אֶתָּה אָמַר לוֹ בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, אֵין מְפַטְרִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן:

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר מָה הָעֵכוּדָה הַזֹּאת לָכֶם לָכֶם וְלֹא לוֹ. וְלִפִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכָּלָל בְּפֶר בְּעֵקֶר, וְאֵף אֶתָּה הִקְהָה אֶת שְׁנֵי וְאָמַר לוֹ,

"הימים". יעורנו השי"ח שנוכה לביאת משיחנו וצנין מקדשנו צ"ח. (שם משמואל)

חכם מה הוא אומר, דקדקו מפרשי ההגדה דהול"ל "לדיק" מהו אומר, שהוא היפך "רשע". ונל"ת דבכוונה מיוחדת כתב "חכם", דחכם זה ברצונו לדעת וללמוד את העדות, חוקים ומשפטים — בהגבלה, ואחר שגמר לימודי קודש חשקו להתעלות וללמוד חכמות חינוניות, ולכן — אף אהה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן (פסחים ק"ט) וצנ"ט שם, אמר רב שלא יעקור מחצובה לחצובה, שאסור לאדם לנאת מחצובה של בני תורה לחצורת קלים וריקים.

א"י דשאלת החכם מה העדות וכו' דהרבה מהדברים שעושים לזכר ולשאלת המינוקות, אינם אלא מנהגים, ואינם מפורשים בתורה, ורק חכו"ל תיקנו אותם, א"כ אמאי החוב לדקדק בהם כ"כ. ע"ז משיב לו — כהלכות הפסח — שחייב כרת עליו אם מנעלו — כמו"כ אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן — דהעובר על דברי חכמים חייב מיחה כדאיחא צנ"ט (ברכות ד'). (שם משמואל)

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו וכו', בעבור זה עשה ה' לי וכו' אלו ה' שם לא ה' נגאל, והכל תמחו שקשה

שנוחין ועלובין היו ושגוין דבריהם ודברי בית שמאי. וזה"כ עד שדרשה בן זומא וכו' וזכ"א — שכן זומא הזכיר גם את שיעט החכמים ולכן זכה שנקבעה הלכה כמותו, והכן. (שם משמואל)

עד שדרשה בן זומא וכו' ימי חיך הימים, כל ימי חיך הלילות, וזכ"א ימי חיך העוה"ז, כל ימי חיך להביא ימות המשיח, ודקדק ק"ו מאוה"ג הגרעק"א ז"ל דאמאי דבברי חכמים כתב "להביא" ולא כן דבברי בן זומא. וביאר עפי"ד הגמ' (ברכות י"ד) הנה ימים באים נאום ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את צנ"י מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה וכו' ומכל הארצות אשר הדחתים שם (ירמי' כ"ג, ח'), דלעת"ל יהי' השבח והתהלה על גאולת מצרים טפילה להשבח והתהלה על הגאולה העמידה, ולכן לא רצו חכמים לדרשת בן זומא, דלפי דבריו הלימוד על הלילות שזה עם הלימוד על הימים, ולכן אמרו חכמים דניסי מצרים המה רק "להביא" — טפל, לימות המשיח. ויש להוסיף על דרך מליצה, דעלינו לתקן עצמינו בעוה"ז באופן שנוכל להראות למשיח דקינו, הימים שבהם עסקנו בתוה"ק ולא נבזש עמו, ולא יבזש הוא עמנו, וז"ש ימי חיך העוה"ז, שבעוה"ז צריכים להכין עצמינו "להביא" לימות המשיח, שנוכל להביא אליו את